

Nr 430.

Av herr **Wagnsson**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 216, angående ändringsarbeten å Serafimerlasarettet m. m.*

Med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 216 angående nybyggnad för Serafimerlasarettet ber undertecknad att få framhålla följande:

Vid utdelandet av direktiv för tillkallade sakkunnigas arbete betonade Kungl. Maj:t., att utredningen skulle omfatta *Karolinska Institutets och Serafimerlasarettets* byggnadsfrågor. Trots detta har institutets behov vunnit beaktande endast i så måtto, att en — såsom lämplig angiven — tomt för detsamma utpekats.

Det har dock beträffande denna framhållits, dels att den är något mindre än institutets nuvarande, dels ock att den sistnämnda genom sitt läge är lämpligare. Då den teoretiska medicinska forskningen, såsom den grundläggande, är av största betydelse för läkekonstens utveckling och för undervisningen, synes det vara föga överensstämmande med den här föreliggande strävan att skaffa vår förnämsta medicinska högskola ett värdigt hem att på detta sätt inknappa på tomt just för de ur forskningens synpunkt viktigaste institutionerna.

Detta förhållande synes i sjukhussakkunnigas utredning hava rönt föga förståelse, men bör med skärpa framhållas, även om man erkänner det berättigade i att de kliniska institutionerna först erhålla nya lokaler. En utredning omfattande en allmän byggnadsplan för såväl de teoretiska som de praktiska avdelningarna bör därför utarbetas. För de kliniska avdelningarna böra dessutom fullständiga ritningar och kostnadsberäkningar utföras, varvid skall tillses att *undervisningens* och *forskningens* krav i första hand tillgodoses.

Den stora kostnaden för här berörda byggnadsföretag gör — vilket också av Kungl. Maj:t framhålles — ett nybyggande i etapper nödvändigt. Under dessa förhållanden är det sannolikt, att de teoretiska institutionerna först om några 10-tal år erhålla nya lokaler. Det är då nödvändigt, att dessa institutioners behov under denna tid utredas så att de ej bliva hämmade i sina arbetsmöjligheter och sin utveckling till skada för sjukvården och det medicinska framåtskridandet.

Med tanke på det stora värde institutets nuvarande tomt otvivelaktigt besitter, är det tänkbart, att det för statsverket kunde finnas möjligt eller rent av fördelaktigt att redan nu tillgodose det egentliga Karolinska institutets behov. Dessa förhållanden borde vara utredda, innan staten på något sätt binder sig i denna fråga.

Statens enda intresse i fråga om sjukhusbyggnader av detta slag är att tillgodose undervisningens och forskningens berättigade krav. Den sjukvårdande uppgiften åligger kommunerna. Därför böra de kliniker, som äro

nödvändiga för undervisning och forskning i första hand tillgodoses, varvid platsernas antal böra begränsas till vad som är nödvändigt ur denna synpunkt.

Då staten söker samarbete för byggets realiserande, sker det för att i möjligaste mån nedbringa sina utgifter för undervisningen, därigenom att visst sjukvårdsbehov kan tillfredsställas samtidigt. Men från denna ståndpunkt är det omöjligt att utbyta för undervisningen nödvändiga kliniker mot sådana, som äro för densamma likgiltiga, endast därför att en annan part på detta sätt får sitt sjukvårdsbehov billigt tillfredsställt. I och med att så sker, har statens intresse för frågan upphört. Stockholms stads och läns behov av sjukvårdsplatser kan alltså ej bliva avgörande vid urvalet av kliniker framförallt icke, om staten skall deltaga i kostnaden för sjukvården såsom av Kungl Maj:t föreslås, ty då riskerar staten att få betala ut stora belopp för sjukvård, vilken är obehörlig för undervisning och forskning. Om staten på detta sätt ådrager sig utgifter för vissa kommuners sjukvård har därmed ett farligt prejudikat skapats. Det är därför självfallet, att undervisningens och forskningens behov skola i första hand vara bestämmande för platsernas antal och fördelning. Först när detta utretts, inträder statens intresse för samarbete, i det att densamma kan upplåta det antal platser, som finnas önskvärt åt de sjukvårdande myndigheterna.

I samband härmed böra kostnaderna för statsverket beräknas samt förslag till överenskommelse med Stockholms stad och län samt med övriga landsting eller städer, som ej höra under landsting, uppgöras, beträffande det antal platser å skilda kliniker de önska disponera å det för undervisningen byggda sjukhuset. Önskvärt är härvid att vederbörande kommuner betala den verkliga dagskostnaden för sina där vårdade sjuka.

Det förslag till avtal, som av Kungl. Maj:t framlägges som lämpligt i sina grundprinciper, är icke åtföljt av någon utredning angående storleken av de kostnader statsverket på detta sätt skulle ikläda sig. Av den skrivelse professor Åkerman bilagt lärarekollegiets yttrande synes framgå, att detsamma ställer sig ytterst ogynnsamt för statsverket. Det är dessutom för undervisningen och forskningen ytterst ofördelaktigt, då läkare- och lärarebefattningar skulle bliva beroende av en osakkunnig direktion.

Att det emellan staten och dess kommuner skall behövas en förmedlande part i form av en privat stiftelse synes obegripligt. Då Serafimerlasarettet ej torde kunna existera och fullgöra sina uppgifter ensamt utan huvudsakligen uppehålls genom statsbidrag, synes det naturligast, att staten övertager dess föga betydande fonder. Därvid bör naturligtvis tillses att donerade medel erhålla den användning givarna avsett.

På detta sätt skulle sjukhuset helt kunna ställas till Karolinska institutets förfogande, vilket i sin tur skulle medföra ett förenklat samarbete för de båda anstalterna. Då upphörde även möjligheterna för en osakkunnig styrelse att störande ingripa, behärskad som den enligt sakkunnigas förslag skulle bli av för forskning och undervisning främmande synpunkter.

För de kliniska avdelningarna å sjukhuset är det skäligen likgiltigt, å vilket av de föreslagna områdena sjukhuset blir beläget. Emellertid är den kliniska

undervisningen endast en del av den praktiska läkarutbildningen. Av lika stor betydelse är undervisning i polikliniska behandlings- och undersökningsmetoder. Dessa motsvara läkarens arbete å mottagningsrummet och innefatta sålunda de metoder, som provinsial-, stads- och andra allmänpraktiserande läkare äro hänvisade att använda. Det är sålunda tydligt, att det polikliniska patientmaterialet är av den största betydelse för läkareutbildningen och det är även tydligt, att sjukhusets läge bör vara bekvämt tillgängligt för de befolkningslager som söka poliklinikerna för omläggningar och annan behandling. Men ur dessa synpunkter äro de av Kungl. Maj:t förordade tomterna å Årsta gårde och vid Enskede föga lyckligt belägna. Tomten å Ladugårdsgärde är även ur denna synpunkt olämplig, belägen i en stadsdel vars befolkning icke besöker polikliniker, men avlägsen från stadsdelar, vilka lämna dylikt sjukhusmaterial. Från denna synpunkt äro såväl Marieberg—Konradsbergstomterna samt Norrbackaområdet överlägsna. Då inga ritningar och kostnadsberäkningar över sjukhus uppgjorts för dessa områden, torde det vara omöjligt att nu yttra sig över de behöfliga planeringarnas storlek. Kostnaderna för dessa torde ingalunda uppgå till de värden, som representeras av området på Ladugårdsgärde. Vad å andra sidan Årsta gårde beträffar är det sant, att detsamma är jämt och att marken är billig. Så länge någon undersökning av grunden ej ägt rum, torde det vara vanskligt att yttra sig om dess fördelar som byggnadsplats. En dy eller lergrund (vilken här ej är osannolik) skulle draga kostnader för pålningsarbeten, vida överstigande mindre planeringar å de ovannämnda tomterna. Någon utredning av dessa förhållanden föreligger ej och dock är det tydligt att sjukhuset bör förläggas till för undervisningen lämplig plats, varvid även tomtens lämplighet ur värdessynpunkt bör vinna beaktande. Vid väljande bör tillses, att även de teoretiska institutionerna beredas tillräcklig plats med tanke på framtida utvecklingsbehov. Ur dessa synpunkter bör Ladugårdsgärde vara uteslutet såväl på grund av sitt höga värde, som på grund av sin tvevelaktiga lämplighet med hänsyn till de teoretiska institutionerna och det polikliniska patientmaterialet.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa förnyad utredning av Karolinska institutets och Serafimerlasarettets byggnadsfrågor.

Stockholm den 8 april 1926.

Ruben Wagnsson.